

Taler refererede til, nemlig Ryslingetilfældet, er øjensynligt et Eksempel paa, at Konflikter kan komme, ikke som Følge af J. C. Christensens Kirkelove — for det har intet dermed at gøre —, men fordi der er Omraader, hvor man endnu ikke har klaret Forholdet mellem Stat og Kirke og i det hele taget de kirkelige Forhold. Det er det, man ønsker klaret ved det foreliggende Forslag om Nedsættelse af et Udvalg.

Jeg maa sige paa mit Partis Vegne, at vi finder det i højeste Grad betimeligt og ønskeligt, at disse Sager kommer til en rolig Drøftelse, saa at man ikke udsætter sig for den Tilfældighed, som den ærede Ordfører for Venstre synes at være Talsmand for, at man skal vente, til Eksplosionerne kommer. Ganske vist ved jeg altsaa, at det ærede Medlem stiller sig skeptisk overfor, hvorvidt disse Brydninger kan kaldes Eksplosioner, han betragter det i alt Fald som smaa Eksplosioner; han mener, at Ryslingesagen er en Sag, som Folkekirken kan bære, at man i det hele taget maa betragte dette som underordnede Dønninger, som Folkekirken i og for sig ikke berøres af. Jeg ser nu ikke saa optimistisk paa det, men det glæder mig, at det ærede Medlem her maatte rette sin Kritik imod et æret Medlem af hans eget Parti, som havde udtrykt sig meget skarpt om den Sag, talte om Dynamit og en Hovedeksplosion, om jeg saa maa sige, indenfor Folkekirken. Der ses altsaa i hvert Fald noget forskelligt paa disse Forhold indenfor Venstre. Men, som sagt, det forekommer mig, at man af flere Grunde, som jeg nu skal gaa nærmere ind paa, maa sige, at det Formaal, der er opstillet med dette Lovforslag, er vel begrundet og virkelig alvorligt bør overvejes, hvis man ikke vil begaa den Letsindighed at lade saa vigtige Spørgsmaal som Spørgsmaalet om Forholdet mellem Stat og Kirke drive ind paa den tilfældige Udviklings Vej, indtil der kommer en saadan Eksplosion, hvor vi maaske pludselig — jeg kan som en Parallel nævne Landmandsbanksagen — staaer med Kniven paa Struben og skal tage Bestemmelse. Jeg ved ikke, om det vil være klog Kirkepolitik; det forekommer mig, at det klogeste er at benytte Lejligheden til en rolig Overvejelse, naar den bydes.

Der er i Lovforslaget foreslaaet Nedsættelse af et Udvalg, der skal drøfte, som det hedder „Forholdet imellem Staten og Folkekirken og . . . afgive Betænkning om eventuelle Ændringer . . . , derunder ogsaa om Formaalstjenligheden af en fuldstændig Adskillelse“. Det forekommer mig, at man i alle de Udtalelser, der er kommet frem

hithil, ikke har lagt tilstrækkelig Vægt paa Formen i denne første Paragraf i Lovforslaget, idet der udtrykkelig siges først dette, at der ønskes en Overvejelse, en Drøftelse, derefter tales der om eventuelle Forslag om Fornyetelser paa disse Omraader, og *derunder* er der som et enkelt Moment, som man ønsker overvejet — men vel at mærke: Formaalstjenligheden af det —, nævnt en fuldstændig Adskillelse. Jeg tror, at man ikke behøver, som det er sket ogsaa udenfor dette Ting fra flere Sider, straks at sige, at det altsaa er den fuldstændige Adskillelse, man vil paatvinge Folkekirken. Noget saadant forekommer det mig aldeles ikke kan siges at foreligge. Jeg synes paa den anden Side, at man maa sige, at det er fuldstændig rimeligt, som Forholdene ligger, at man ogsaa overvejer denne Udvej. I 1916, da jeg sad i et Udvalg, som var nedsat fra kirkelig Side til at overveje dette Forhold, saa man fra alle Sider i dette kirkelige Udvalg, at dette Spørgsmaal kan vi komme til at staa overfor meget hurtigt. I saa Fald gælder det om ogsaa fra kirkelig Side at vide nogen Besked med det. Nu har vi her Gang paa Gang lovgivet om Ting, der vedrørte Folkekirkens Interesser i høj Grad, uden at man i Virkeligheden vidste Besked — jeg tænker her først og fremmest paa det materielle, Ejendomsretten o. s. v. —, og saa har man ganske roligt skubbet disse Spørgsmaal til Side: der skulde nok komme en Dag, hvor man fik Tid til at overveje det. Jeg kan sige, at lige fra Grundlovens Givelse har man sagt, at Ejendomsretten til Kirkens Gods berørtes aldeles ikke af det, man nu talte om; den danske Rigsdag vil altid være hensynsfuld, som det hed saa smukt paa den grundlovgivende Rigsdag, mod den danske Kirke, men nu servi, hvordan Forholdene materielt er for den danske Kirke. Det gælder ogsaa paa det aandelige Omraade. — En fuldstændig Adskillelse vil efter min Mening betyde en Grundlovsforandring, og enhver ved, hvad en Grundlovsforandring vil sige efter den nugældende Grundlov; den tror jeg ikke paa, men jeg er villig til at overveje det Spørgsmaal sammen med andre. Men jeg tror paa, hvad jeg vil kalde den lempelige Adskillelse, den Udvikling, der bærer hen imod en stadig større Adskillelse paa Omraader, hvor Kirke og Stat blandes sammen, og hvor de i Virkeligheden bør staa hver for sig af Hensyn til hinandens gensidige Sundhed. Det er da ogsaa det, som allerede tidligere er kommet frem fra kirkelig Side; jeg kan her minde om den Pjece, som vakte stor Opsigt i Indremissionskredse, af den bekendte